

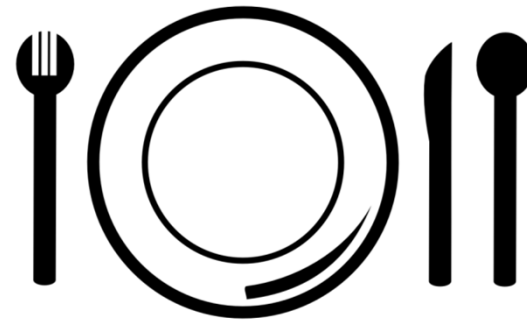
Z pyramidy na talíř

aneb jak rozumět výživovým doporučením

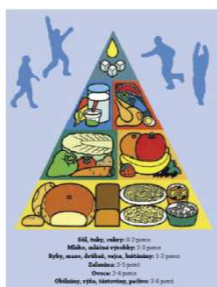
Leona Mužíková

Veronika Březková

Masarykova univerzita Brno

Je Pyramida výživy pro děti vhodnou pomůckou k aplikaci výživových doporučení (pro děti i dospělé)?

Před rokem...

Denní příjem železa by měl být 10 mg pro věkovou kategorii 7-9 let a 15 mg pro dívky věku 10-12 let

Denní příjem vitamínu C by měl být 80 mg pro věkovou kategorii 7-9 let a 90 mg pro děti věku 10-12

Doporučený denní příjem bílkovin by měl být pro děti 0,9 g/kg tělesné hmotnosti

Příjem jednoduchých sacharidů by denně neměl překročit 10 % z celkového energetického příjmu

Denní příjem vápníku by měl být 900 mg pro věkovou kategorii 7-9 let a 1100 mg pro děti věku 10-12 let

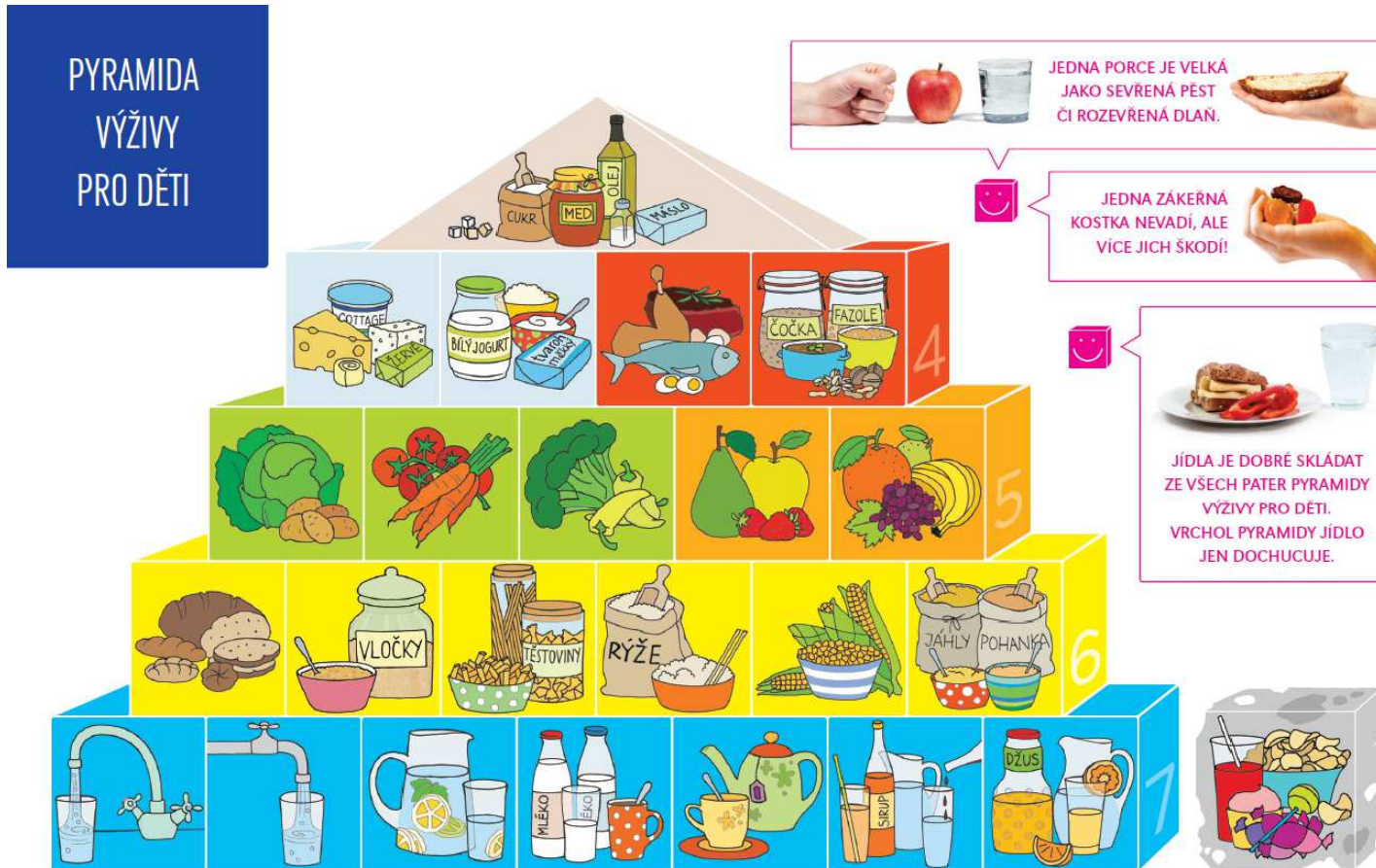
Snižte příjem cholesterolu u dětí na max. 80 mg/1000 kcal za den

Doporučený denní příjem energie by měl být 7900 kJ pro chlapce ve věku 7-9 let

Svačina by měla pokrýt 15 % celkového denního příjmu energie

Dle doporučení: DACH, MZ ČR, EFSA, SPV

Před rokem...

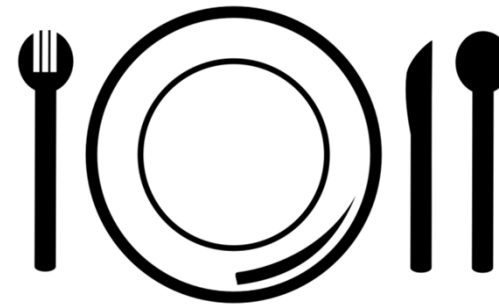
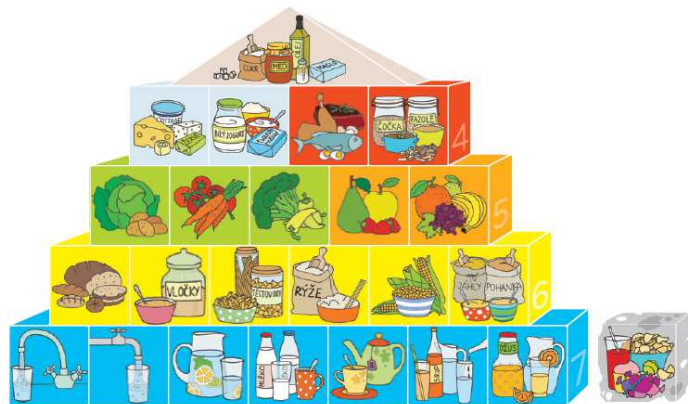

Pyramida výživa pro děti a porce

7 – 6 – 5 – 4 – (1)

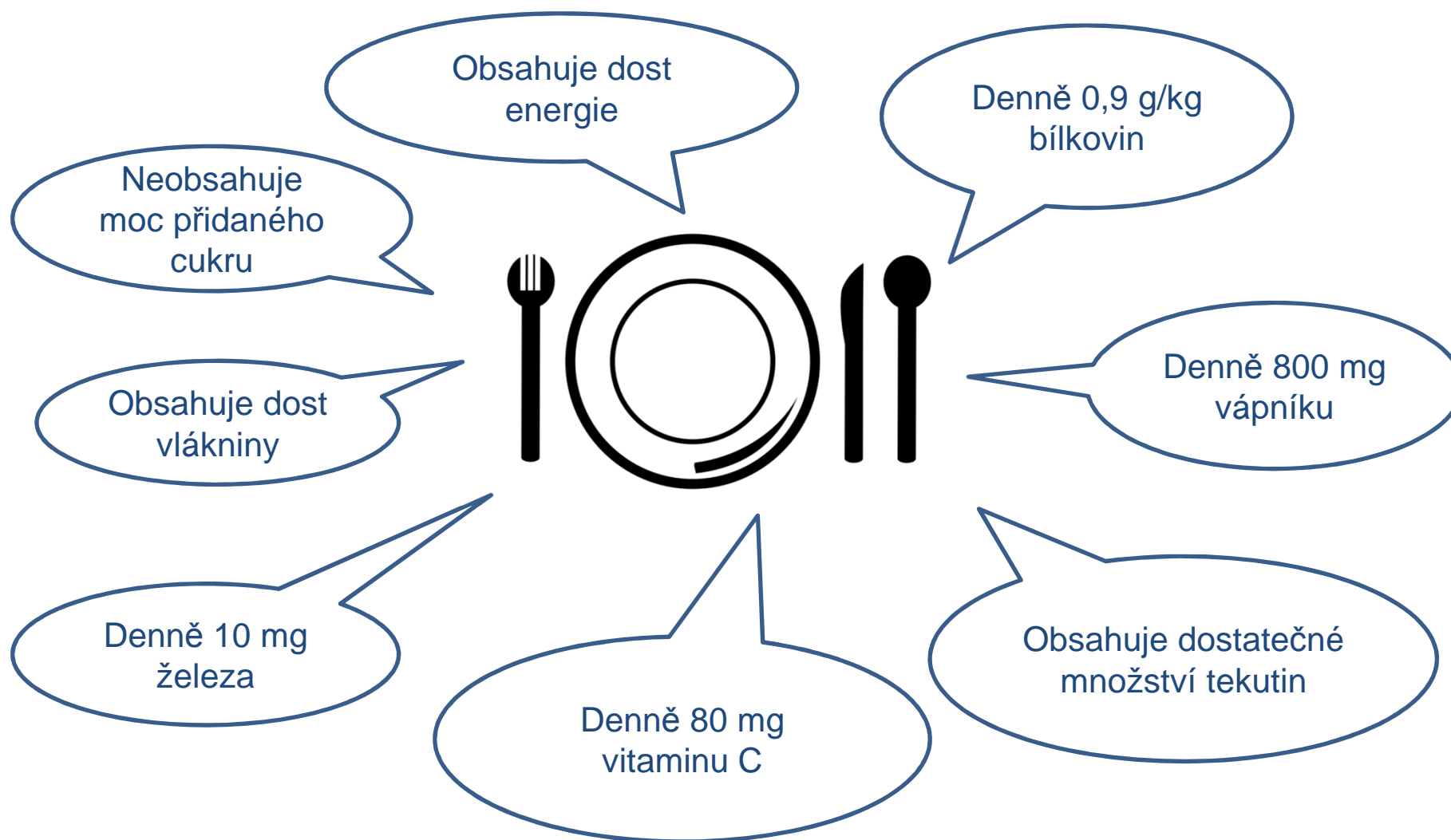
Jak z pyramidy na talíř?

Pro dobře složenou stravu platí, že **hlavní jídla** (snídaně, oběd, večeře) jsou **složena ze všech pater pyramidy výživy**. U dětí to platí i pro svačiny.

Výživové doporučení na talíři pro dítě mladšího školního věku

Výživové doporučení na talíři pro dítě mladšího školního věku

Obsahuje dost energie?

Denně 0,9 g/kg bílkovin

Neobsahuje

OPRAVDU?

0 mg
u

viakliny?

Denně 10 mg železa

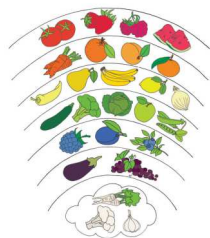
Denně 80 mg vitamínu C

Obsahuje dostatečné množství tekutin?

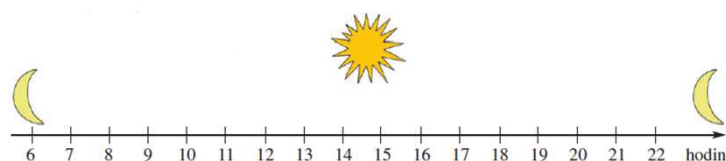

Základním doporučením vhodně složené stravy je:

1. PESTROST

2. PRAVIDELNOST V JÍDLĚ

3. PŘIMĚŘENOST

4. HYGIENICKÁ NEZÁVADNOST

Jak hodnotit?

DLE OBSAHU ŽIVIN

DLE PYRAMIDY

POJĎME HODNOTIT:

- 7 hod.: tvarohový koláč^{50 g}, ovoce^{80 g}, mléko^{150 ml}
- 9:30 hod.: houska^{30 g} s vejcem^{25 g} a zeleninou^{80 g}, voda s džusem^{200 ml}
- 12 hod.: zeleninová polévka^{200 g}, hovězí maso s rajskou omáčkou^{90 g} a těstovinami^{90 g}, voda^{150 ml}
- 15 hod.: jogurt^{150 g} s ovesnými vločkami^{10 g}, mandlemi^{15 g} a čokoládou^{20 g}, ovoce^{80 g}, voda se sirupem^{200 ml}
- 18 hod.: „rizoto“ s kukuřicí^{60 g}, luštěninou^{30 g} a zeleninou^{80 g}, posypané sýrem^{30 g}, čaj^{200 ml}

HODNOCENO DLE OBSAHU ŽIVIN

- Energie
- Tekutiny
- Sacharidy, tuky, bílkoviny
- Vlákna
- Vitamin C
- Vápník
- Železo
- atd.

DACH - DDD

VĚK	7-9 let	10-12 let	13-14 roky	15-18 let	25-50 let
Bílkoviny (g/kg)	0,9	0,9	0,9	0,9 (m); 0,8 (ž)	0,8
Esenciální mastné kyseliny (% energie)	2,5 (n-6) 0,5 (n-3)	2,5 (n-6) 0,5 (n-3)	2,5 (n-6) 0,5 (n-3)	2,5 (n-6) 0,5 (n-3)	2,5 (n-6) 0,5 (n-3)
Vitamin A (mg RE)	0,8	0,9	1,1 (m); 1,0 (ž)	1,1 (m), 0,9 (ž)	1,0 (m); 0,8 (ž)
Vitamin D (μg)	20	20	20	20	20
Vitamin E (mg TE)	10 (m); 9 (ž)	13 (m); 11 (ž)	14 (m); 12 (ž)	15 (m); 12 (ž)	14 (m); 12 (ž)
Vitamin K (μg)	30	40	50	70 (m); 60 (ž)	70 (m); 60 (ž)
Thiamin (mg)	1,0	1,2 (m); 1,0 (ž)	1,4 (m); 1,1 (ž)	1,3 (m); 1,0 (ž)	1,2 (m); 1,0 (ž)
Riboflavin (mg)	1,1	1,4 (m); 1,2 (ž)	1,6 (m); 1,3 (ž)	1,5 (m); 1,2 (ž)	1,4 (m); 1,2 (ž)
Niacin (mg NE)	12	15 (m); 13 (ž)	18 (m); 15 (ž)	17 (m); 13 (ž)	16 (m); 13 (ž)
Vitamin B ₆ (mg)	0,7	1,0	1,4	1,6 (m); 1,2 (ž)	1,5 (m); 1,2 (ž)
Folát (μg FE)	300	400	400	400	400
Vitamin B ₁₂ (μg)	1,8	2,0	3,0	3,0	3
Vitamin C (mg)	80	90	100	100	100
Vápník (mg)	900	1100	1200	1200	1000
Fosfor (mg)	800	1250	1250	1250	700
Hořčík (mg)	170	230 (m); 250 (ž)	310	400 (m); 350 (ž)	350 (m); 300 (ž)
Železo (mg)	10	12 (m); 15 (ž)	12 (m); 15 (ž)	12 (m); 15 (ž)	10 (m); 15 (ž)
Jód (μg)	140	180	200	200	200
Zinek (mg)	7,0	9,0 (m); 7,0 (ž)	9,5 (m); 7,0 (ž)	10 (m); 7,0 (ž)	10,0 (m); 7,0 (ž)

HODNOCENO DLE OBSAHU ŽIVIN

- ✓ Energie
- ✓ Tekutiny
- ✓ Sacharidy, tuky, bílkoviny
- ✓ Vlákna
- ✓ Vitamin C
- ✓ Vápník
- ✓ Železo
- ✓ atd.

SPLNĚNO

HODNOCENO DLE PYRAMIDY

kostka = porce, porce = sevřená pěst/rozevřená dlaň

- **DOPORUČENÍ SPLNĚNO**

- 7-6-5-4-(1)

- **DOPORUČENÍ NESPLNĚNO**

- př. 6-5-2-4-(3) – zákeřné kostky (potraviny) nahrazují doporučované

- př. 7-10-2-0-(3) – nadměrné množství potravin z jedné potravinové skupiny nahrazuje jiné

Jak hodnotit?

DLE OBSAHU ŽIVIN

DLE PYRAMIDY

Jak hodnotit?

DLE OBSAHU ŽIVIN

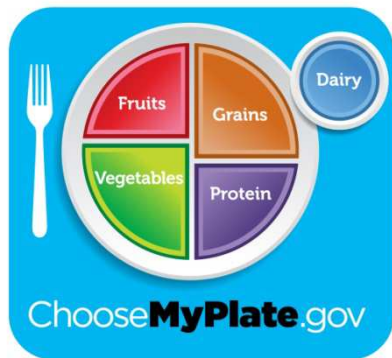
DLE PYRAMIDY

DLE TALÍŘE

Co znázorňují výživová doporučení ve formě talířů?

ZDRAVÝ TALÍŘ

Zelenina

Ovoce

Oleje a tuky

Tekutiny

Polysacharidy

Bílkoviny

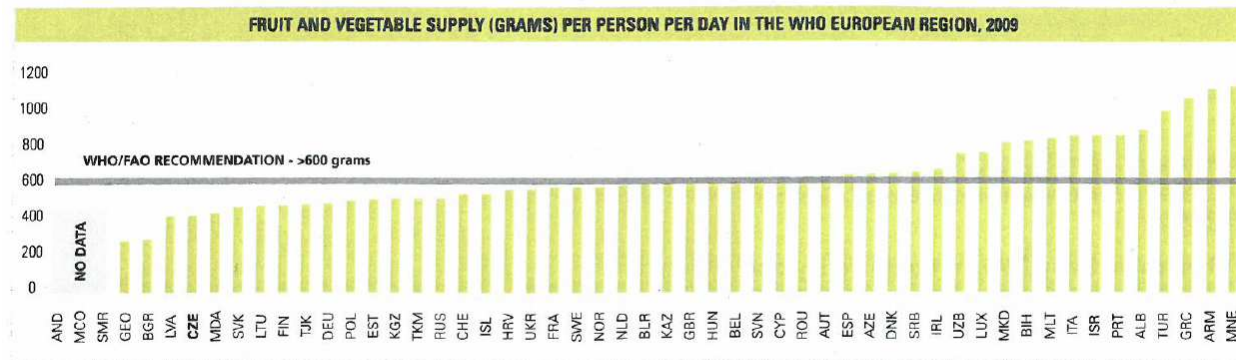
Živočišný

www.zdravytalir.info

Fruit and vegetable supply

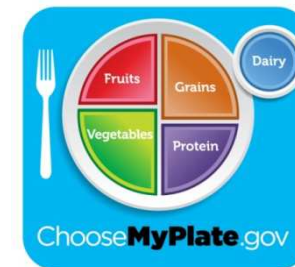
The Czech Republic had a fruit and vegetable supply of 419 grams per capita per day, according to 2009 estimates (4).

Notes. The country codes refer to the ISO 3166-1 Alpha-3 country codes. Ranking of data was carried out so that country data at the right-hand side of the graph – with values above the WHO/FAO recommendation – fall within the positive frame of the indicator.

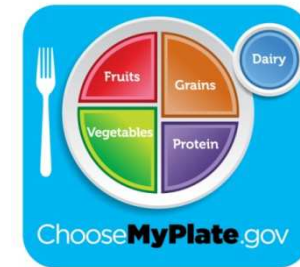
Source: FAOSTAT (4).

HODNOCENO DLE TALÍŘE

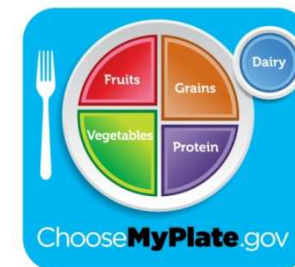
HODNOCENO DLE TALÍŘE

- Jak hodnotit dle talíře?
POMĚR

HODNOCENO DLE TALÍŘE

- Jak hodnotit dle talíře?

POMĚR

OBJEM

X

HMOTNOST

X

ENERGIE

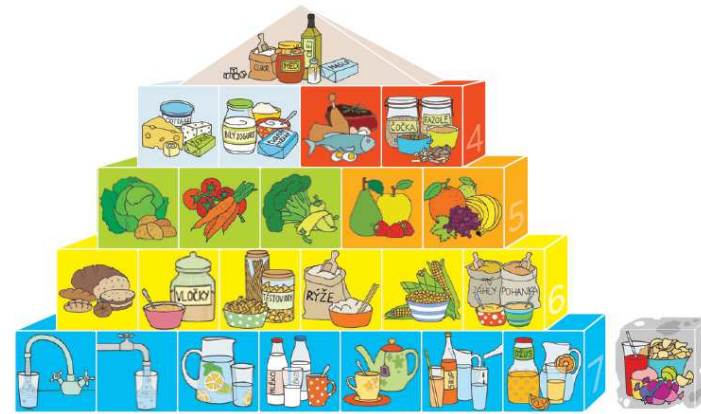
TALÍŘ versus PYRAMIDA

Je žádoucí doporučení konzumace ovoce a zeleniny v množství ½ denní stravy?

TALÍŘ versus PYRAMIDA

Je žádoucí doporučení konzumace ovoce a zeleniny v množství ½ denní stravy?

SROVNÁNÍ DOPORUČENÍ KONZUMACE OVOCE A ZELENINY:

- TALÍŘ: ½ objemu denní stravy
- PYRAMIDA: přibližně 1/3 objemu denní stravy (5 porcí z 15)
pozn.: doporučované množství pro dospělého je 600 g (což je 5 porcí), tj. pro dítě mladšího školního věku přibližně 400 g (což je 5 porcí)

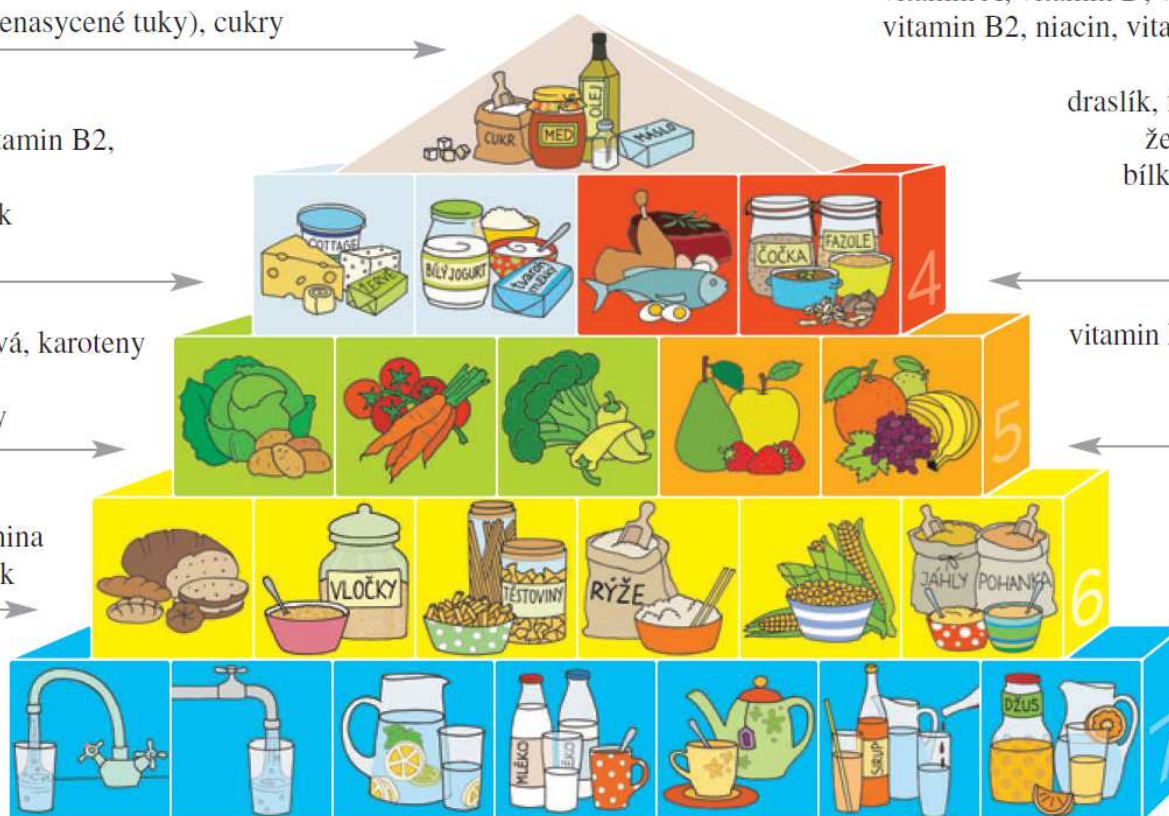
sodík, tuky (nasyčené i nenasycené tuky), cukry

vitamin A, vitamin D, vitamin B2,
vitamin B12
vápník, fosfor, jód, hořčík
bílkoviny, tuky

vitamin C, kyselina listová, karoteny
draslík, vápník
vláknina, voda, sacharidy

sacharidy (škroby), vláknina
vitamin B1, niacin, hořčík

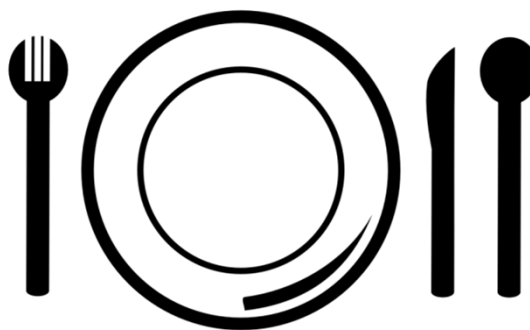
voda,
sacharidy (cukry),
vápník

vitamin A, vitamin D, vitamin E, vitamin B1,
vitamin B2, niacin, vitamin B6, vitamin B12,
kyselina listová
draslík, fosfor, vápník, hořčík,
železo, jód, zinek, selen
bílkoviny, tuky (nasyčené
i nenasycené tuky),
sacharidy, vláknina

vitamin K, vitamin C, karoteny
vláknina, voda,
sacharidy (cukry)

Výživové doporučení na talíři pro dítě mladšího školního věku

Je **Pyramida výživy pro děti** je vhodnou pomůckou k aplikaci výživových doporučení (pro děti i dospělé)?

- Odpovídá složení pyramidy výživovým doporučením?
- Pyramida je složena z kostek. Každá kostka značí jednu porci. Jak velká je jedna porce pro dítě/dospělého?
- Jak si složit vyvážené jídlo?
- Kolik porcí zeleniny a ovoce je vhodné sníst za den?

Je Pyramida výživy pro děti je vhodnou pomůckou k aplikaci výživových doporučení (pro děti i dospělé)?

- Odpovídá složení pyramidy výživovým doporučením?
- Pyramida je složena z kostek. Každá kostka značí jednu porci. Jak velká je jedna porce pro dítě/dospělého?
- Jak si složit vyvážené jídlo?
- Kolik porcí zeleniny a ovoce je vhodné sníst za den?

DĚKUJEME ZA POZORNOST

PhDr. Leona Mužíková, Ph.D.
muzikova@ped.muni.cz
Mgr. Veronika Březková
veronikabrezkova@gmail.com